

Værløse Vest/Søndersø

Nr. 15, Kirke Værløse

Sø ved skovbryn

Areal

400 m².

Ejendomsforhold

Værløse Kommune.

Matrikler

14 c.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger umiddelbart syd for Ryget Skov, på et dyrket område nord for bebyggelserne Poppelhaven og Skovhaven. Der er adgang via stier i området. Bl.a. går der en sti i kanten af markerne langs skovbrynet. Den kan nås både fra skoven og fra en sti, der går vest om bebyggelsen Kastaniehaven.

Historie

Søen lå tidligere i kanten af en kirsebærplantage, som blev ryddet i forbindelse med udbygningen af Ryget Skovby.

Love og planer

Søen er omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Søen ligger i landzone.

Terrænforhold

Søen ligger i en fordybning i terrænet. Den er omgivet af stejle bredder og virker forholdsvis dyb, bortset fra den sydlige del af søen, som består af et lavvandet sumpområde. Søen er lysåben. Rundt om søen er der en ca. 2 m udyrket bræmme. Mellem søen og skovbrynet til Ryget Skov, som ligger ca. 20 m nord for søen, er der ligeledes udyrket.

Fysiske og tekniske forhold

Bortset fra evt. markdræn har søen ingen rørlagte tilløb eller afløb.

Bundforhold og vandkvalitet

Søen virker næringsrig, men vandkvaliteten og bundforholdene skønnes forholdsvis gode.

Planter

Ved besøget var der en del Liden Andemad i kanten af søen og lidt Kors-Andemad i den øverste del af vandet. I søen var der desuden spredt forekomst af Svømmende Vandaks og en stor bestand af Tigger Ranunkel. Bredvegetationen består af en forholdsvis smal rørskov domineret af Lyse-Siv og forskellige arter af star. Desuden forekommer arter som dunhammer, Vejbred-skeblad, Vand-Skræppe, Sværtevæld og Lådden Dueurt. I den sydlige ende af søen er rørskoven op til 5 m bred og domineret af dunhammer. Denne del af søen består af et lavvandet, sumpet område, som er den mest artsrige del af området. Her forekommer bl.a. Knæbøjet Rævehale, Manna-Sødgræs, Lav Ranunkel, Kær-Dueurt og Sværtevæld. På skrænterne og de udyrkede bræmmer rundt om søen er der græs og højurter samt genvækst af kirsebær fra stubbe af gamle fældede træer.

Især nord for søen findes en del Rørgræs. Desuden forekommer bl.a. Fløjelsgræs, Lådden Dueurt, nælder, tidsler og Kornblomst. Nordvest for søen er der et område med tæt hindbærkrat. Her er desuden plantet en lille Rød-Gran, der formodentlig har været brugt som juletræ, samt haveplanterne Flittiglise og lavendel. Ved den sydvestlige bred er en pil væltet ud i vandet Syd for søen er der en Hassel og en selvsået lille Ask. Ved en sydøstlige bred er der et lille område med pilekrat. Henholdsvis nordøst og nordvest for søen er der en tjørn og et gammelt kirsebærtræ. Nord for søen, mellem stien og skoven, er der flere steder plantet grupper af nye kirsebærtræer.

Dyr

Ved besøget blev der især set mange vandinsekter. Desuden var der mange småfugle i træ- og buskvegetationen ved søen og i skovbrynet. Der er tidligere fundet lille vandsalamander og grøn frø i søen. Forholdene for padder skønnes at være blevet forbedret de senere år, så der er stor sandsynlighed for, at de stadig kan trives her.

Pleje

I vinteren 1986/87 blev størstedelen af et tæt pilekrat, som omkransede søen, ryddet. Siden er uønsket opvækst af vedplanter blevet fjernet løbende.

Det kan blive nødvendigt at foretage en skånsom oprensning i den sydlige ende af søen, for at forhindre tilgroning. Der bør fortsat tyndes i vedplanterne rundt om søen, så den holdes lysåben. Af hensyn til vandkvaliteten bør træer og grene, som vælter ud i søen, fjernes. Få meter nordøst for søen var der ved besøget efterladt 4 store baller halm, som ligeledes bør fjernes. Grantræet og haveplanterne er formodentlig plantet af beboere i området. Men da søen og dens omgivelser er et naturområde, er udplantning af haveplanter uønsket og kan være i strid med naturbeskyttelsesloven.

Samlet vurdering

Søen har stor landskabelig og rekreativ værdi. Den rummer et varieret plante- og dyreliv og fungerer som et vigtigt forbindelsesled mellem naturområderne i nærheden, herunder den nærliggende skov. Det er vigtigt at undgå, at søen får tilført gødning og pesticider fra de omkringliggende landbrugsarealer. Søen bør fortsat holdes lysåben med spredt beplantning af kirsebær og enkelte andre træer og buske. Det skal sikres, at søen og dens omgivelser ikke bruges som affaldsplads for halmballer, og at der ikke udplantes uønskede haveplanter i området.

Nr. 16, Kirke Værløse

Lille sø på offentligt grønt område

Areal

100 m².

Ejendomsforhold

Værløse Kommune.

Matrikler

15 a.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger midt i Ryget Skovby, i grønningen nord for Olaf Becks Alle og mellem adgangsvejene til bebyggelserne Poppelhaven og Kastaniehaven.

Historie

Indtil udbygningen af Ryget Skovby, lå søen midt på dyrkede landbrugsarealer. Tidligere var søen over dobbelt så stor, men i 1960'erne og 70'erne blev den nordlige del opfyldt, så søen omtrent fik sin nuværende størrelse.

Love og planer

Søen er omfattet af lokalplan nr. 48 (for første afsnit af Værløse Vest). Ifølge denne skal områdets søer og vandhuller bevares og plejes. I henhold til lokalplanen er der udarbejdet en plejeplan af 06.02.1998, som gælder for hele den indre grønning i Ryget Skovby. Desuden gælder naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Søen ligger i byzone.

Terrænforhold

Søen ligger i en svag fordybing i terrænet. Vandstanden varierer med årstiden og nedbørsforholdene. Dybden er op til ca. 1 m midt i den sydligste del, men søen udtørres ofte i sommerperioden. De nærmeste omgivelser er kortklippede græsarealer, bortset fra en uplejet bræmme af varierende bredde. Søen er lysåben, bortset fra den sydvestlige ende, som skygges af et højt pilekrat.

Fysiske og tekniske forhold

Søen har ingen rørlagte tilløb eller afløb.

Bundforhold og vandkvalitet

Bunden indeholder store mængder organisk materiale. Både bundforholdene og vandkvaliteten skønnes forholdsvis gode.

Planter

Søen rummer flere forskellige arter af vandplanter. Ved et besøg var der lidt Svømmende Vandaks på det dybeste sted. Desuden forekom Liden Andemad og spredte algemåtter. Midt på sommeren, hvor søen var mere eller mindre tørlagt, var hele søen dækket af vand- og sumpplanten Sideskærm. Der forekommer spredte planter af dunhammer, men søen har endnu ingen egentlig bredvegetation. Et område med en forholdsvis artsrig vegetation af fugtigbundsplanter som Vand-Pileurt, Fliget Brøndsel, Knæbøjet Rævehale, Tykbladet Ærenpris og Lådden Dueurt går gradvist over i mere tørre arealer. Søen er omgivet af græsarealer, der klippes intensivt meget tæt på søen langs den vestlige bred. Nord og nordøst for søen er der en ca. 15 m bred bræmme med uplejet græs- og urtebevoksning, der består af bl.a. Rørgræs, Grå-Bynke, Rød-Kløver, Horse-Tidsel, Ager-Tidsel, Hvid Stenkløver samt Raps, som stammer fra tidligere tiders dyrkning af området. Bræmmen fortsætter i ca. 5 meters bredde langs hele den østlige og sydlige bred. Ved den sydvestlige bred findes et ret højt pilekrat og en enkelt meget stor, faldefærdig pil.

Dyr

Søen rummer en del vandinsekter, og forholdene skønnes relativt gode for padder. Mange forskellige dyr kan bruge området som fødesøgnings- og rastested, og det har derfor betydning som spredningsvej mellem naturområder i nærheden.

Pleje

Opvækst af selvsået pil fjernes løbende.

Søen bør forsat holdes lysåben ved at opvækst af pil fjernes og der evt. tyndes i pilekrattet. Hvis den gamle pil, eller dele af den, vælter ud i søen, skal den fjernes af hensyn til

vandkvaliteten. For at forhindre unødigt tilførsel af næringsstoffer til søen, bør de omkringliggende græsarealer ikke gødskes.

Samlet vurdering

Søen har først og fremmest rekreativ værdi. Den giver variation i grønningen, hvor den er synlig og let tilgængelig. Søen og dens nærmeste omgivelser giver de mange mennesker, som færdes dagligt i området, mulighed for at studere det vilde plante- og dyreliv på nært hold. Området rummer et forholdsvis varieret plante- og dyreliv, men det har især betydning som spredningsvej mellem større søer og ubebyggede områder i nærheden.

Nr. 17, Kirke Værløse

Sø på offentligt grønt område

Areal
600 m².

Ejendomsforhold
Værløse Kommune.

Matrikler
14 c.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger midt i Ryget Skovby, umiddelbart nord for Olaf Becks Alle, i grønningen og mellem adgangsvejene til bebyggelserne Skovhaven og Poppelhaven.

Historie

Søen lå tidligere i den sydlige del af en kirsebærplantage, som blev ryddet i forbindelse med udbygningen af Ryget Skovby. I vådområderapporten fra 1986 beskrives søen som næsten helt tilgroet med Tagrør. I forbindelse med områdets byggemodning blev den oprenset og plejet. Samtidig blev bredderne udjævnet, dog ikke i den østlige del af søen.

Love og planer

Søen er omfattet af lokalplan nr. 48 (for første afsnit af Værløse Vest). Ifølge denne skal områdets søer og vandhuller bevares og plejes. I henhold til lokalplanen er der udarbejdet en

plejeplan af 06.02.1998, som gælder for hele den indre grønning i Ryget Skovby. Desuden gælder naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Søen ligger i byzone.

Terrænforhold

Søen ligger i en lavning i terrænet og er helt lysåben. Langs den østlige bred er der en skråning, forholdsvis stejle brinker og en tæt bevoksning af Tagrør. Til de øvrige sider er terrænet mere jævnt, og søen er her omgivet af lavtliggende græsarealer, som lejlighedsvis oversvømmes. Vandstanden varierer med årstiden og nedbørsforholdene, men søen er generelt meget lavvandet. Søen er omgivet af et kortklippet græsareal. Umiddelbart rundt om søen er der en ca. 10 m bred uplejet bræmme. Den nordlige ende af området støder op til en asfalteret sti.

Fysiske og tekniske forhold

Søen fungerer som regnvandsbassin. Den modtager tagvand via et rørlagt tilløb i den nordlige ende. Søens maksimale vandstand er fastsat til kote 44,65. Ved yderligere vandtilstrømning afledes vandet i områdets regnvandsledninger.

Bundforhold og vandkvalitet

Bundforholdene og vandkvaliteten skønnes forholdsvis gode.

Planter

Der er spredt forekomst af Svømmende Vandaks i søen. Desuden forekommer algemåtter på vandoverfladen og på bunden. Kryb-Hvene breder sig fra kanterne ud i næsten hele søen. Langs den østlige bred er der en tæt rørskov, som består af Tagrør med dunhammer og Lyse-Siv i kanten. Desuden forekommer en del andre sump- og fugtigbundsplanter som Manna-Sødgræs, Vand-Pileurt, brøndkarse, Vejbred-Skeblad, Sideskærm og flere arter af dueurt. Bredvegetation er sparsom langs de øvrige bredder som, især mod sydvest, oversvømmes ved høj vandstand. Ved besøget var bl.a. Knæbøjet Rævehale, Forglemmigej og Glat Vejbred delvis vanddækkede i denne del af søen. Den udyrkede bræmme rundt om søen er tilsået med græs og blomsterengplanter. På de lidt mere tørre arealer forekommer derfor bl.a. Cikorie, Farve-Gåseurt, Hare-Kløver, Rød-Kløver, Alm. Røllike, Alm. Kællingetand, Hvid Okseøje og Alm. Knopurt. Vedplanterne ved søen består af en mellemstor Grå-Pil ved den nordlige bred, samt spredte unge pil og el ved den østlige bred og en gruppe forholdsvis nyplantede el syd for søen.

Dyr

Søen rummer en del vandinsekter, og forholdene skønnes relativt gode for padder. Mange forskellige dyr kan bruge området som fødesøgnings- og rastested, og det har derfor betydning som spredningsvej mellem naturområder i nærheden.

Pleje

Søen bør holdes lysåben ved at opvækst af pil fjernes, og der evt. tyndes i pilekrattet og andre vedplanter, som kan overskygge bredderne. For at forhindre unødigt tilførsel af næringsstoffer til søen, bør de omkringliggende græsarealer ikke gødskes. Yderligere udsåning af blomsterengsplanter bør undgås, for at fremme den naturlige vegetation.

Samlet vurdering

Søen har først og fremmest rekreativ værdi. Den er giver variation i grønningen, hvor den er synlig og let tilgængelig. Søen og dens nærmeste omgivelser giver de mange mennesker, som færdes dagligt i området, mulighed for at studere det vilde plante- og dyreliv på nært hold. Området rummer et forholdsvis varieret plante- og dyreliv, men det har især betydning som spredningsvej mellem større søer og ubebyggede områder i nærheden.

Nr. 18, Kirke Værløse

Sø på offentligt grønt område

Areal
700 m².

Ejendomsforhold
Værløse Kommune.

Matrikler
14 fv.

Beliggenhed og adgangsforhold
Søen ligger midt i Ryget Skovby, i grønningen, umiddelbart vest for Olaf Becks Alle og nord for vejen til bebyggelsen Højgårdshaven.

Historie
Indtil udbygningen af Ryget Skovby, lå søen midt på dyrkede landbrugsarealer. Den var meget tilgroet og tørrede delvis ud om sommeren. I forbindelse med anlæg af Olaf Becks Alle og udstykningen af området vest for søen, blev søens form ændret. Der blev fyldt op i østenden, og søen blev udvidet med et tilsvarende areal mod sydvest. Samtidig blev dele af søen uddybet til ca. 1 m, og terrænet syd for søen blev udjævnet.

Love og planer
Lokalplan nr. 55 (Ryget Skovby, etape 2) gælder for området. Søen plejes i henhold til en plejeplan af 06.02.1998, som gælder for hele den indre grønning i Ryget Skovby. Søen er

desuden omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Søen ligger i byzone.

Terrænforhold

Søen ligger i en forholdsvis dyb lavning i terrænet. Bredderne skråner svagt ned mod søen, bortset fra den sydlige ende, hvor der er et lavtliggende, fladt område. Søen er forholdsvis lavvandet, især i den sydlige ende. Den tørrer ikke længere ud om sommeren, men vandstanden varierer med årstiden og nedbørsforholdene. Søen er lysåben undtagen mod nord, hvor vandet skygges af pilekrat. Her er desuden plantet nye træer forholdsvis tæt på søen. Langs med Olaf Becks Alle er der et ca. 2 m bredt bælte med kortklippet græs, men i søens umiddelbare nærhed er vegetationen uplejet.

Fysiske og tekniske forhold

Søen fungerer som regnvandsbassin. Den modtager tag- og vejvand via et rørlagt tilløb i den østlige ende. Søens maksimale vandstand er fastsat til kote 43,80. Ved yderligere vandtilstrømning afledes vandet i områdets regnvandsledninger.

Bundforhold og vandkvalitet

Bunden er leret og indeholder endnu kun små mængder organisk materiale. Bundforholdene og vandkvaliteten skønnes gode.

Planter

Ved besøget var der lidt Kors-Andemad, Liden Andemad og Seglmos i søen samt spredt forekomst af bl.a. Svømmende Vandaks, Børstebledet Vandaks, Vandrøllike og Vand-Pileurt. I den sydlige del af søen er der en op til 10 m bred rørsump domineret af Bredbladet Dunhammer. I kanten af rørsumpen, på det lavtliggende, fugtige areal syd for søen, er der mange forskellige fugtigbundsplanter. Glanskapslet Siv, Knæbøjet Rævehale og Forglemmigej vokser et stykke ud i søen. Desuden forekommer bl.a. Lyse-Siv, Rørgræs, Vejbred-Skeblad, Nikkende Brøndsels, Fliget Brøndsels, Kær-Snerre, Bittersød Natskygge og Sværtevæld. Syd for søen er de højere liggende arealer tilsået med græs og blomsterengsplanter som bl.a. Kornblomst, Hare-Kløver, Rød-Kløver og Alm.Kællingetand. På de uplejede arealer rundt om søen er der desuden mange nælder, tidsler og andre højurter. Nord for søen er der et tæt pilekrat samt enkelte hyld og forholdsvis nyplantede el. I lysningerne i krattet er der en forholdsvis artsrig vegetation, som består af forskellige sumpplanter og højurter. Der er mange selvsåede pil syd for søen og i lysningerne i krattet nord for søen. Langs med Olaf Becks Alle er der plantet kastanietræer.

Dyr

Ved besøget blev der set mange vandinsekter og hørt frøer. Der er mange småfugle i krattet nord for søen, og der ses ofte ænder i søen. Mange forskellige dyr kan bruge området som fødesøgnings- og rastested, og det har derfor betydning som spredningsvej mellem naturområder i nærheden.

Pleje

Siden opgravningen og ændringen af søens form er pilekrattet nord for søen blevet udtyndet, og der er plantet nye træer.

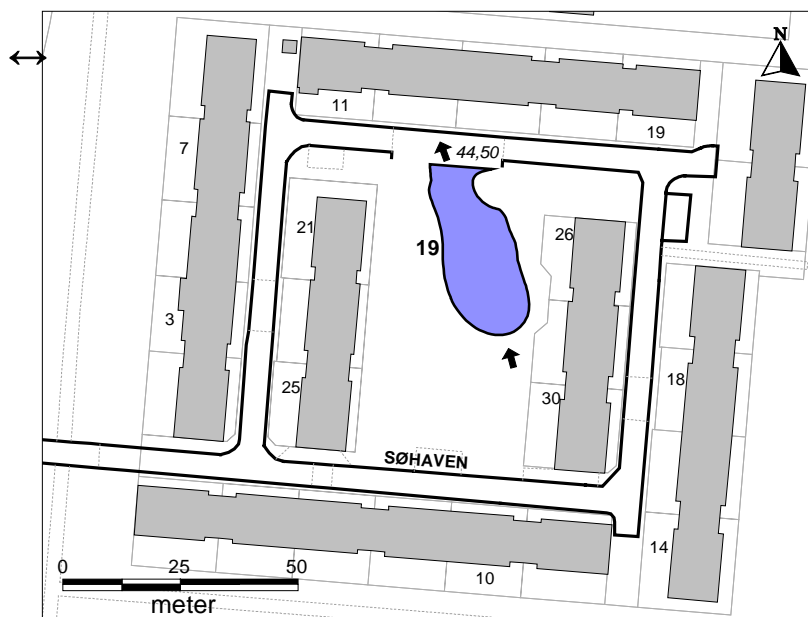
Pilekrattet nord for søen bør tyndes mere, så bredvegetationen får bedre vilkår i denne del af søen. Desuden skal det sikres, at de nyplantede træer ikke kommer til at overskygge bredden. Opvækst af vedplanter langs de øvrige bredder skal fjernes løbende for at sikre, at søen fortsat er lysåben. I løbet af nogle år kan det blive nødvendigt at oprense den sydlige del af søen, for at forhindre tilgroning. For at begrænse tilførslen af næringsstoffer, og forsinke tilgroningen, bør dele af rørskoven høstes om efteråret og fjernes fra området. For at forhindre unødigt tilførsel af næringsstoffer til søen, bør de omkringliggende græsarealer ikke gødskes. Yderligere udsåning af blomsterengsplanter bør undgås, for at fremme den naturlige vegetation.

Samlet vurdering

Søen har stor rekreativ værdi. Den er synlig og let tilgængelig for de mange mennesker, som færdes dagligt i området. Den giver det relativt tæt bebyggede område et vist naturpræg, og giver mulighed for at studere det vilde plante- og dyreliv på nært hold. Søen rummer et rigt og varieret plante- og dyreliv. Desuden har søen og dens nærmeste omgivelser stor betydning som spredningsvej mellem lignende naturområder i nærheden.

Nr. 19, Kirke Værløse

Sø i boligområde

Areal

550 m².

Ejendomsforhold

Privat. Søen er en del af grundejerforeningen Søhavens fællesareal.

Matrikler

14 eq.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger i Ryget Skovby, midt i boligbebyggelsen Søhaven. Der er adgang fra veje og stier i området.

Historie

Før udbygningen af Ryget Skovby var søen omgivet af landbrugsarealer. Den har tidligere ligget midt i en Kirsebærplantage, som efterhånden blev ryddet. I 1986 lå søen i kanten af plantagen omgivet af markarealer. Den var meget lavvandet og tilgroet og tørrede tit ud om sommeren. Omkring søen var der en ca. 10 m bred udyrket bræmme.

Love og planer

Søen er omfattet af lokalplan nr. 48 (for første afsnit af Værløse Vest). I henhold til lokalplanen er der udarbejdet en plejeplan ("Plejeplan for vandhul nr. 19, Kirke Værløse", Værløse Kommune 1996), som er tinglyst ved deklaration af 22.01.1998. Den foreskriver, at

grundejerforeningen efter nærmere vurdering skal vedligeholde søen med henblik på at opretholde et frit vandspejl. Det er nævnt i plejeplanen, at nærzonen omkring vandhullet bør friholdes for enhver form for gødskning for at hindre unødigt næringstilførsel. Søen er desuden omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Søen ligger i byzone.

Terrænforhold

Søen er ret lavvandet, op til godt en meter på det dybeste sted omkring midten af søen. Den ligger på et åbent græsareal i en lavning midt i bebyggelsen. Søen er lysåben. Langs bredden er der en smal uglejet bræmme med spredte buske og træer. Den nordlige bred afgrænses af en lodret betonvæg ved en boligvej. Det øvrige terræn skråner jævnt ned mod søen. Søen tørrer ikke længere ud om sommeren, men vandstanden svinger en del med årstiden og nedbørsforholdene.

Fysiske og tekniske forhold

Søen modtager tagvand fra 2 huse, ved et tilløb i søens sydlige ende. Ifølge plejeplanen er søens maksimale vandspejl fastsat til kote 44,50. Hvis vandet stiger højere end det fastlagte niveau, ledes det til kommunens regnvandsledning via et overløb, som er placeret i søens nordlige ende.

Bundforhold og vandkvalitet

Bunden består af et tykt lag organisk materiale som stammer fra planterester. Vandet er næringsrigt, men vandkvaliteten synes god.

Planter

Søen rummer et rigt og varieret planteliv, både i vandet og langs bredderne. Blandt vandplanterne findes Kransnål (Chara), som er tegn på en ren sø. Desuden findes en del Kors-Andemad, Seglmos og Vand-Pileurt i søen, samt store bestande af flydebladsplanterne vandranunkel og Svømmende Vandaks. Vandoverfladen er næsten helt dækket størstedelen af sommerhalvåret. I de mest lavvandede områder langs bredden vokser sumpplanter som Alm. Sumpstrå, Fåblomstret Kogleaks og Knæbøjlet Rævehale et stykke ud i søen. Bredplanterne består af en ret smal, men artsrig rørsump. Bl.a. findes her en del Vejbred-Skeblad og Enkelt Pindsvineknop, som også begge vokser et stykke ud i søen. Pindsvineknop ser ud til at brede sig meget, især i den sydlige del. Der er spredt forekomst af bl.a. Bredbladet Dunhammer, Rørgræs, forskellige arter af siv og star samt bl.a. Gul Iris, Kattehale og Dusk-Fredløs. I vådområderrapporten fra 1986 nævnes Kragefod, som er en plante man normalt finder i næringsfattige områder. Den er tilsyneladende forsvundet som følge af opgravning og bebyggelse. I den udyrkede bræmme, der først og fremmest omfatter skråningerne ned mod søen, vokser der bl.a. Lav Ranunkel og, på de mere tørre områder længere fra søen, forskellige

arter af kløver samt højurter som Ager-Tidsel og Kær-Svinemælk. Ved de østlige og vestlige bredder er der forholdsvis lave og lysåbne pilekrat, og nordvest for søen er der en fritstående Hvid-Pil.

Dyr

Søen og dens bredder rummer mange vandinsekter og andre smådyr. Der er bl.a. set lægeigler og salamandere. Søen har en ret stor ynglende bestand af grøn frø. Blishøns og gråænder besøger søen, når den har frit vandspejl.

Pleje

I vinteren 1990/91 blev søen oprenset for sten, grene og affald, og der blev foretaget en del rydninger af pilekrat som led i et beskæftigelsesprojekt for unge. I forbindelse med udstykningen i 1996-98 blev der ryddet mere pilekrat, og søen blev oprenset for dunhammer og bundslam, for at forbedre områdets biologiske og rekreative værdi. Det oprensede materiale blev lagt omkring søen, for at medvirke til hævning af vandspejlet og dermed en udvidelse af vandfladen. De nærmeste omgivelser og tilhørende beplantning blev bevaret. Grundejerforeningen plejer søen i overensstemmelse med plejeplanen. Hvert år afslås vandplanterne med le og fjernes fra søen. Det høstede materiale afleveres på genbrugsstationen som haveaffald. Desuden tyndes træ- og buskvækst efter behov.

Nogle af beboerne ønsker frit vandspejl en større del af året. Det kan evt. opnås ved, at man fjerner planter af Svømmende Vandaks med en rive eller lignende flere gange i løbet af sommeren. Af hensyn til grøn frø, som yngler sent, og hvis æg og haletudser lever på bladene, må det dog tidligst gøres i juli måned. Når vandplanterne høstes, kan der opnås større effekt, hvis nogle af planterne trækkes op med rødder. Især bør pindsvineknop forhindres i at brede sig i hele søen. Det er også vigtigt at afskære og fjerne størstedelen af bredvegetationen, for at forhindre at søen gror til fra siderne. Af hensyn til dyrelivet bør det ske om vinteren, og der skal efterlades urørte partier.

Grundejerforeningen har tilkendegivet, at det er et meget stort arbejde at fjerne vandplanterne hvert år. Et alternativ er, at man nøjes med at gøre det hvert 2. eller 3. år. Det vil stadig være i overensstemmelse med plejeplanen. Men det vil betyde, at de døde plantedele bliver ophobet på søbunden, så det måske kan blive nødvendigt at foretage oprensninger på længere sigt.

Samlet vurdering

Søen rummer et varieret dyre- og planteliv. I det relativt tæt bebyggede område danner den forbindelsesled mellem de øvrige vådområder i nærheden og giver mulighed for spredning videre i landskabet. På grund af søens naturligt store næringsindhold samt dens ringe størrelse og vanddybde, kræver den til stadighed pleje for at den biologiske og æstetiske værdi kan blive bevaret.

Nr. 20 a (vest) og 20 b (øst), Lille Værløse Søer på offentligt grønt område

Areal

ca. 2 ha.

Ejendomsforhold

Værløse Kommune.

Matrikler

15 a.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søerne ligger i Søkilen, ca. 400 m nordvest for Søndersøhallen (Kirke Værløsevej 50). Søkilen er det åbne område, der ligger mellem Værløse og Ryget Skovby og udgør en grøn forbindelse mellem Søndersø og Ryget Skov. Ca. 50 m vest for søen ligger bebyggelsen Skovhaven i Ryget Skovby. Mod nord og øst samt syd for sø nr. 20 a er der dyrkede marker, og mod syd støder søerne op til udyrkede arealer ved sø nr. 21 og 22. Der er flere anlagte og trådte stier i området. Bl.a. passerer stien til jernalderhuset tæt forbi den sydlige del af søerne.

Historie

Søerne var tidligere forbundet med sø nr. 22 og havde afløb over de arealer, hvor Søndersøhallen og Søndersøskolen nu ligger. En afløbsledning var i funktion i 1965, hvor området blev opmålt. Dengang havde søerne en vandspejlskote på 42,60. På et tidspunkt før 1986 blev afløbet sat ud af funktion, og i en årrække steg vandstanden langsomt, så området mellem de to søer var helt oversvømmet i perioder. I 1983 blev vandspejlskoten målt til 44,00.

Efter området vest for søerne er blevet bebygget, er søernes afstrømningsopland blevet mindre, fordi søerne ikke længere modtager overfladevand fra dette område. At dømme efter vegetationen forekommer vandstanden noget lavere nu, end den er beskrevet i Vådområderapporten fra 1986.

Love og planer

I kommuneplanen (Kommuneplan 1997-2009, Værløse Kommune 1997) er området udlagt til offentligt rekreativt friareal. Søerne er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Det meste af søerne ligger i landzone, bortset fra de sydlige ender, som ligger i byzone.

Terrænforhold

Størstedelen af året er sø 20 a og 20 b adskilt af en landtange, men om foråret og i meget fugtige perioder kan vandstanden stige så meget, at der dannes en stor sammenhængende sø. Søerne ligger i et forholdsvis jævnt terræn. I den sydlige del af søerne er der jævn overgang mellem bredden og det åbne vand, men langs størstedelen af bredderne er der lave, forholdsvis stejle brinker, og ved øst- og nordsiden af sø 20 b er der høje skrænter og stejle brinker. Søerne er forholdsvis lavvandede, men vandstanden varierer med årstiden og nedbørsforholdene. Nord og vest for søerne er der en smal udyrket bræmme mod de dyrkede marker. Her er enkelte spredte træer og buske. Den nordlige del af landtangen mellem søerne er bevokset med tæt pilekrat, og ved bredderne syd for søerne er der høje træer og nogle steder tæt krat, som skygger bredderne. Søerne er dog næsten helt lysåbne.

Fysiske og tekniske forhold

Sø 20 a og 20 b er forbundet af et sumpområde. I den sydlige del af sø nr. 20 b er der et tilløb fra sø nr. 23. Bortset fra evt. markdræn kendes der ingen øvrige rørlagte tilløb eller afløb.

Bundforhold og vandkvalitet

Bunden består af sand og ler samt lidt aflejret organisk materiale, der stammer fra planterester. Vandet er tidligere beskrevet som forholdsvis næringsfattigt. Ved besøgene var vandet brunligt og noget uklart. Vandkvaliteten skønnes god.

Planter

Området rummer en meget rig og varieret flora med flere interessante arter. Der er tidligere fundet Alm. Vandpest, Butbladet Vandaks og Svømmende Vandaks i søerne. Ved besøgene var der spredt forekomst af Vand-Pileurt i begge søer, og i sø 20 b var der store bestande af vandranunkel og Vandrøllike. På den østlige sø har der tidligere været en flydende ø af Sphagnum, hvorpå der voksede arter som bl.a. kæruld og Kragefod, der er karakteristiske for næringsfattige vådområder. Øen er nu forsvundet og erstattet af delvis oversvømmede

pilebuske. Det sumpede, periodevis oversvømmede areal mellem søerne rummer områdets mest varierede flora, bl.a. findes her Langbladet Ranunkel og forskellige arter af star. Langs de sydlige og vestlige bredder ved sø 20 b findes en del Kærmysse og en meget tæt bestand af Dynd-Padderok. I den sydlige del af begge søer er der tætte bestande af Bredbladet Dunhammer, som breder sig en del. Den sydvestlige ende af sø 20 a er meget lavvandet og tørlagt store dele af året. Her forekommer bl.a. en del Lyse-Siv og forglemmigej samt dueurt og nælder. Ved den østlige bred af sø 20 b findes et forholdsvis stort område med Tagrør. Langs de øvrige bredder i begge søer er der en forholdsvis smal rørsump, som består af spredte Bredbladet Dunhammer samt bl.a. Knippe-Star, Kær-Padderok, Vjebred-Skeblad, Gul Iris, Kattehale, Kær-Galtetand, Kær-Dueurt, Lådden Dueurt, Sværtevæld og Fliget Brøndsel. Syd for sø 20 a er der en række høje ask samt en asp og spredte tjørn og pil. længere mod øst, og omkring Jernalderhuset, er der en del Fugle-Kirsebær. Langs den sydlige og sydvestlige del af sø 20 b er der tæt pilekrat og spredte birk. Den nordlige del af området mellem de to søer er ligeledes bevokset med pilekrat. Langs de øvrige bredder er der spredt træ- og buskbevoksning af især pil.

Dyr

Forholdene i og omkring søen skønnes gode for den lavere fauna. Brune frøer, grønne frøer og snoge er set i området. Især i sø 20 b blev der set meget fiskeyngel, og det er oplyst, at der findes mange fisk i søerne, bl.a. gedder, aborrer, karudser og skaller. Desuden skulle der findes krebs. Blishøns yngler i søen, og området rummer gode fødesøgnings-, hvile- og ynglemuligheder for mange forskellige fugle og pattedyr.

Pleje

Søerne angives at have været oprenset i 1985. I 1998 blev der ryddet to strækninger med pilekrat langs den vestlige bred af sø 20 a, og syd for søen blev der fjernet en del mindre buske. Formålet var at sikre udsynet til søen fra stierne og skabe bedre adgangsmuligheder på udvalgte steder.

De områder, som blev ryddet i 1998, er allerede ved at gro til igen. Der bør foretages rydninger i træ- og buskvegetationen, for at holde størstedelen af søen lysåben. Der bør også tyndes i vedplanterne på landtangen mellem søerne, for at bevare de artsrige og lyskrævende plantesamfund i dette område. Den sydligste del af sø 20 a er meget tilgroet og næsten tørlagt. Det kan ikke anbefales at oprense denne del af søen på nuværende tidspunkt, fordi bredvegetationen generelt er sparsom i søerne, så dette område har forholdsvis stor betydning for dyrelivet. Tagrørbevoksningen ved sø 20 b bør ligeledes bevares i den nuværende udstrækning. I forhold til tidligere beskrevet er bredvegetationen blevet øget i udstrækning, og på et senere tidspunkt kan det blive nødvendigt at oprense dele af bredbevoksningen, for at hindre tilgroning. Det bør undersøges, om udviklingen skyldes, at søen er blevet mere

næringsrig, eller at vandstanden er blevet lavere. Begge dele er uheldige for områdets plante- og dyreliv. Især vil de artsrige plantesamfund på landtangen mellem søerne forsvinde, hvis dette område bliver permanent tørlagt. Det skal sikres, at søen ikke tilføres gødning eller pesticider fra de nærliggende marker. Det vil være en fordel at udvide de udyrkede bræmmer nord og øst for søerne samt syd for sø 20 a.

Samlet vurdering

Området har stor biologisk og rekreativ betydning. Søernes største kvalitet er årstidsvariationerne i vandstanden samt det lettere næringsfattige vand. Søer af denne type huser ofte en speciel flora og fauna, som er i tilbagegang. Søen og dens nærmeste omgivelser rummer et rigt plante- og dyreliv og har stor betydning for deres spredning i det dyrkede og bebyggede landskab. Områdets biologiske værdi vil dog kunne forbedres betydeligt, hvis de udyrkede bræmmer omkring søerne gøres bredere. Området har stor rekreativ værdi. Søen kan ses af mange mennesker, som dagligt færdes på stierne i området. Desuden er den let tilgængelig og giver mulighed for at studere det vilde plante- og dyreliv på nært hold. Der er vigtigt, at der fortsat tyndes i vedplanterne, så der er udsyn fra stierne og adgang til søen på udvalgte steder, hvor dyrelivet forstyrres mindst muligt.

Nr. 21, Kirke Værløse

Sø på offentligt grønt område

Areal

1300 m².

Ejendomsforhold

Værløse Kommune.

Matrikler

14 c.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger i Søkilen, som er det åbne område, der ligger mellem Værløse og Ryget Skovby og udgør en grøn forbindelse mellem Søndersø og Ryget Skov. Søen ligger på et udyrket areal ca. 200 m nord for Solbjerggård. Ca. 20 m mod vest ligger Ryget Skovby med bebyggelsen Søhaven, mod nord støder området op til det udyrkede areal ved sø nr. 20 a, og mod øst er der dyrkede marker. Der er flere anlagte og trådte stier i området. Bl.a. går en asfalteret og belyst sti tæt ved den sydlige ende af søen, og stien til jernalderhuset passerer den nordlige ende mellem sø nr. 21 og 20 a.

Love og planer

I kommuneplanen (Kommuneplan 1997-2009, Værløse Kommune 1997) er området udlagt til offentligt rekreativt friareal. Søen er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Søen ligger i byzone.

Terrænforhold

Søen ligger i en dyb lavning i et forholdsvis jævnt terræn. Brinkerne er stejle, og vanddybden øges hurtigt. I 1990 blev der målt dybder på indtil ca. 4 m midt i søen. Heraf var der et slamlag på mellem 20 og 75 cm. Søen ligger på et udyrket areal og er forholdsvis lysåben. Mod vest og øst er der områder med pilekrat, og langs den nordlige bred er der en række høje træer. Vandstanden varierer med årstiden og nedbørsforholdene.

Fysiske og tekniske forhold

Bortset fra evt. markdræn kendes der ingen rørlagte tilløb eller afløb.

Bundforhold og vandkvalitet

Bunden består af sand og ler samt en del organisk materiale, der stammer fra nedfaldne blade og andre planterester. Ved besøgene var vandet brunligt og noget uklart. Vandkvaliteten skønnes god.

Planter

Der har tidligere været Vandpest i søen. Ved besøgene bestod vandplantevegetationen af Vand-Pileurt og spredt forekomst af Butbladet Vandaks. Bredvegetation er sparsom på grund af de stejle brinker. Nedenfor brinken er der spredte tuer af forskellige arter af star. Desuden forekommer Bredbladet Dunhammer og forskellige andre sumpplanter. På de udyrkede arealer rundt om søen er der græs og højurter. Nord for søen står en række store, markante Vorte-Birk og, længst mod vest, to forholdsvis store Ask, hvoraf den ene er gået ud. Ved søens vestlige bred er der et lille område med pilekrat, mod syd to fritstående pil og mod øst et større område med tæt pilekrat. Nogle steder langs bredden er der opvækst af pil, og på det udyrkede areal nord for søen er der tæt opvækst af birk.

Dyr

Den lavere fauna er forholdsvis sparsom på grund af områdets ringe plantevækst. Der er tidligere set grøn frø i søen, men forholdene skønnes mindre gode for padder på grund af de stejle brinker. Der er set fisk i søen, og de store birke nord for søen har udhængende rødder, som er gode skjulesteder for fisk og krebs. Forskellige fugle kan bruge søen og vedplanterne i området til fødesøgnings-, hvile- og måske yngleområde. Søen og dens nærmeste omgivelser har desuden betydning som spredningsvej mellem naturområder i nærheden.

Pleje

I vinteren 1990/91 blev der opsamlet sten fra søen, og der blev foretaget omfattende rydninger i træ- og buskvegetationen rundt om søen, som led i et beskæftigelsesprojekt for unge. De sundeste af birketræerne nord for søen blev bevaret, ligesom spredte buske mod vest og øst. I 1998 blev der ryddet krat mod syd og øst, for at åbne for udsyn fra stien syd for søen.

Den nuværende udstrækning af træer og buske er passende, så der bør løbende tyndes i uønsket opvækst. Af hensyn til vandkvaliteten skal større grene og væltede træer fjernes fra søen. Desuden vil det være en fordel at fjerne nedfaldne blade hvert efterår så langt ud i søen, som det kan lade sig gøre. De udyrkede arealer omkring søen bør ikke gødskes, og det skal sikres, at søen ikke tilføres gødning eller pesticider fra de dyrkede marker i nærheden.

Samlet vurdering

Søen og dens nærmeste omgivelser har begrænset biologisk værdi. Området har dog nogen betydning for spredningen af vilde planter og dyr, især fordi det grænser op til bebyggede områder i Ryget Skovby, der virker som en barriere i landskabet. Området har stor rekreativ værdi. Søens særpræg er dens tydeligt afgrænsede form, den forholdsvis sparsomme bredvegetation samt den markante række af høje birketræer langs den nordlige bred. Søen kan ses af mange mennesker, som dagligt færdes på stierne i området. Desuden er den let tilgængelig og giver mulighed for at studere det vilde plante- og dyreliv på nært hold.

Nr. 22, Lille Værløse

Sø på offentligt grønt område

Areal

7000 m².

Ejendomsforhold

Værløse Kommune.

Matrikler

15 a, 15 h, 7 ba.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger i Søkilen, ca. 150 m nord for Søndersøhallen. Søkilen er det åbne område, der ligger mellem Værløse og Ryget Skovby og udgør en grøn forbindelse mellem Søndersø og Ryget Skov. Søen er omgivet af dyrkede marker, undtagen mod nord, hvor den støder op til det udyrkede areal ved sø nr. 20 b. Der er flere anlagte og trådte stier i området. Bl.a. går en asfalteret og belyst hovedsti tæt forbi den sydlige ende af søen, og stien til jernalderhuset passerer den nordlige ende.

Historie

Sørne var tidligere forbundet med sø nr. 20. De havde afløb over de arealer, hvor Søndersøhallen og Søndersøskolen nu ligger. Efter området vest for søerne er blevet bebygget, er søernes afstrømningsopland blevet mindre, fordi søerne ikke længere modtager overfladevand fra dette område. At dømme efter vegetationen forekommer vandstanden noget lavere nu, end den er beskrevet i Vådområderapporten fra 1986.

Love og planer

I kommuneplanen (Kommuneplan 1997-2009, Værløse Kommune 1997) er området udlagt til offentligt rekreativt friareal. Søen er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Søen ligger i byzone.

Terrænforhold

Søen ligger i et forholdsvis jævnt terræn. Mod øst og vest er der stejle, op til 2 m høje skrænter og stejle brinker. Mod nord og syd er der sumpområder med mere jævn overgang til de omgivende arealer. Størstedelen af søen er lysåben. Den er omgivet af en forholdsvis smal udyrket bræmme, hvor der er områder med krat og spredte træer. Langs den vestlige bred er der næsten helt åbent, og ved den nordlige ende er der høje træer. Vandstanden varierer med årstiden og nedbørsforholdene, men søen virker relativt dyb.

Fysiske og tekniske forhold

Bortset fra evt. markdræn kendes der ingen rørlagte tilløb eller afløb.

Bundforhold og vandkvalitet

Bunden består af sand og ler samt en lidt organisk materiale, der stammer fra nedfaldne blade og andre planterester. Ved besøgene var vandet brunligt og noget uklart. Vandkvaliteten skønnes god.

Planter

Der er en del Vand-Pileurt i kanten af søen. I den nordlige og sydlige del af søen er der en veludviklet bredvegetation, som er domineret af Tagrør og Bredbladet Dunhammer. Her findes en del andre fugtigbundsplanter, som Rørgræs, Lyse-Siv, Gul Iris, Vand-Skræppe, Vejbred-Skeblad, Sværtøvæld og Gærde-Snerle. Desuden er der tidligere fundet Kærmysse og Langbladet Ranunkel. Bredvegetationen er mere sparsom langs de vestlige og østlige bredder, som er stejle og delvis overskyggede. Nord for søen, på arealet mellem stien og søbredden, er der en stor bestand af Stor Nælde, som delvis forhindrer udsyn og adgang til søen i sommerperioden. De øvrige udyrkede områder omkring søen er bevokset med græs og mindre generende højurter. Vedplanterne langs søbredden består af spredt træ- og buskvækst af især pil og birk. Ved søens nordlige ende er der en række store pil, hvis grene næsten vokser sammen og forhindrer udsyn mod søen.

Dyr

Den lavere fauna i søen er relativt sparsom, og forholdene skønnes mindre gode for padder. Der er tidligere fundet fisk og krebs i søen samt fugle som mudderklire og formodentlig ynglende grønbenet rørhøne. Forholdene skønnes stadig gode for fisk og krebs, som har gode skjulesteder blandt rødderne af de træer, som vokser ud i vandet. Og fuglelivet har gavn af den

relativt store vandflade, de delvis dækkede brinker samt træ- og buskvegetationen langs bredderne. Forskellige pattedyr kan bruge området som fødesøgnings-, hvile- og yngleområde.

Pleje

I 1985 blev pilekrattet ved søens vestlige bred ryddet for at øge vindpåvirkningen af vandmasserne, og for at skabe bedre betingelser for bredvegetationen. I 1998 blev krattet ryddet på det sted, hvor stien passerer tæt forbi søens sydlige ende, så der blev skabt udsigt til søen. Desuden blev der foretaget en del rydninger langs den østlige bred.

Den nuværende udstrækning af træer og buske er passende, så der bør løbende tyndes i uønsket opvækst. Ved den nordlige ende af søen bør der tyndes i vedplanterne, og området med Stor Nælde bør slås flere gange i løbet af sommeren, for at sikre udsyn og adgang til søen. Af hensyn til vandkvaliteten skal større grene og væltede træer fjernes fra søen. Desuden vil det være en fordel at fjerne nedfaldne blade hvert efterår så langt ud i søen, som det kan lade sig gøre. Det vil være en fordel at udvide de udyrkede bræmmer omkring søen, både for at give området større naturindhold, og for at sikre, at søen ikke tilføres gødning eller pesticider fra de dyrkede marker.

Samlet vurdering

Søen og dens nærmeste omgivelser har betydning som levested for det vilde plante- og dyreliv, men området er først og fremmest spredningsvej i det dyrkede og bebyggede landskab. Områdets biologiske værdi vil kunne forbedres betydeligt, hvis den udyrkede bræmme rundt om søen gøres bredere. Området har stor rekreativ værdi. Søen kan ses af mange mennesker, som dagligt færdes på stierne i området. Desuden er den let tilgængelig og giver mulighed for at studere det vilde plante- og dyreliv på nært hold. Både udsynet og tilgængeligheden kan forbedres ved at der tyndes i vedplanterne nord for søen, og denne del af søbredden holdes fri for nælder og andre højurter.

Nr. 23, Lille Værløse

Sø på offentligt grønt område

Areal

3000 m².

Ejendomsforhold

Værløse Kommune.

Matrikler

12 b, 15 a, 15 h.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger i den sydøstlige udkant af Søkilen, som er det åbne område, der ligger mellem Værløse og Ryget Skovby og udgør en grøn forbindelse mellem Søndersø og Ryget Skov. Søen ligger på et udyrket område med spredt træbevoksning. Ca. 100 m mod øst ligger Liljevej, mod syd grænser området op til Søndersøskolens sportsarealer, og mod vest og nord er der dyrkede marker. Der er flere anlagte og trådte stier i området. Bl.a. går en asfalteret og belyst hovedsti langs Liljevej og syd om søen til Søndersøskolen og Kirke Værløsevej. Stien til Jernalderhuset og de øvrige søer i området går tværs over markerne fra den vestlige side af søen.

Historie

Før området blev udlagt til grønt friareal, lå søen i udkanten af en kirsebærplantage. Det tidligere plantageområde, som ligger øst for søen, mellem søen og skolestien, er nu et uplejet vildnis med spredte høje træer.

Love og planer

I kommuneplanen (Kommuneplan 1997-2009, Værløse Kommune 1997) er området udlagt til offentligt rekreativt friareal. Søen er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Søen ligger i byzone.

Terrænforhold

Søen ligger i en svag lavning i et forholdsvis jævnt terræn. Brinkerne er lave men stejle. Søen er omgivet af forholdsvis tæt træ- og buskvegetation, så størstedelen af bredderne er overskyggede. Der er dog helt åbnet og forholdsvis let adgang til søens sydlige ende og til enkelte områder ved den vestlige bred. Søen virker relativt lavvandet. Vandstanden varierer med årstiden og nedbørsforholdene.

Fysiske og tekniske forhold

Ved søens nordvestlige bred er der afløb til sø nr. 20. Bortset fra evt. markdræn kendes der ingen øvrige rørlagte tilløb eller afløb.

Bundforhold og vandkvalitet

Bunden består af sand og ler samt en del organisk materiale, der stammer fra nedfaldne blade og andre planterester. Ved besøgene var vandet brunligt og noget uklart. Vandkvaliteten skønnes god.

Planter

Den kødædende vandplante blærerod er tidligere fundet i søen, men den er nu tilsyneladende forsvundet. Ved besøgene var der en del Alm. Vandpest i søen samt Vand-Pileurt og algemåtter, som især fandtes i søens vestlige del. Bredvegetation er kun udviklet, hvor bredderne er tilstrækkeligt lysåbne. Den er forholdsvis smal og består af bl.a. Knippe-Star og Lyse-Siv samt lidt Bredbladet Dunhammer. Desuden forekommer en lang række andre fugtigbundsplanter, heriblandt en del almindelige arter som Gul Iris, Sværtevæld og Nikkende Brøndsel, men også Kragefod, Kær-Svovlrod og Enkelt Pindsvineknop. Syd for søen er der et åbent, uplejet område med højurter. Her er bl.a. en forholdsvis stor bestand af Kantet Perikon. Det meste af søen er omgivet af pilekrat, som er tættest ved den østlige bred. Desuden forekommer bl.a. Slåen, Mirabel og røn. Ved den nordlige del af søen er der bevoksninger af bl.a. Bøg, birk, eg, gran og poppel.

Dyr

Ved besøgene blev der set mange vandinsekter, og området skønnes at rumme en forholdsvis rig lavere fauna. Søen huser en meget stor bestand af grøn frø. Desuden er der fundet butsnudet frø og snog. Ved besøget blev der set fisk, og det er tidligere oplyst, at der findes suder og aborrer i søen. Der var desuden en del gråænder i søen. Søen og dens nærmeste

omgivelser rummer gode fødesøgnings-, hvile- og ynglemuligheder for forskellige fugle og pattedyr.

Pleje

Søen angives at have været oprenset i 1985. I 1998 blev krattet fjernet langs søbredden på en strækning ved søens nordlige ende, langs den sydvestlige bred og flere steder mod vest. Formålet var at forbedre udsynet til søen og skabe mere lys og luft til vandet.

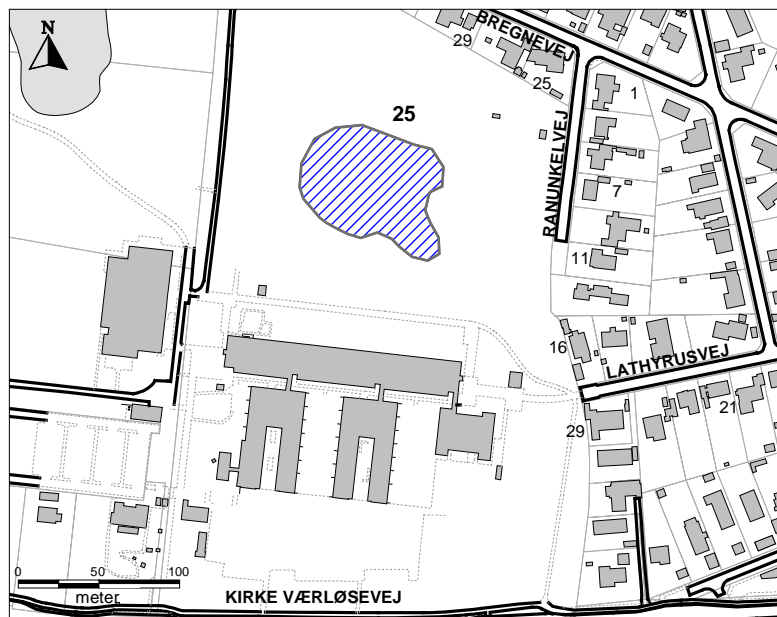
De områder, som blev ryddet i 1998 er allerede ved at gro til igen, så der bør løbende tyndes i uønsket opvækst. Desuden vil rydning af nogle af de større træer og tynding af de mest tætte kratområder give mulighed for en bedre udvikling af bredvegetationen. Det er dog vigtigt at sikre uforstyrrede områder til dyrelivet. Af hensyn til vandkvaliteten skal større grene og væltede træer fjernes fra søen. Desuden vil det være en fordel at fjerne nedfaldne blade hvert efterår så langt ud i søen, som det kan lade sig gøre. De udyrkede arealer, der omgiver søen, bør ikke gødskes, og det skal sikres, at søen ikke tilføres gødning eller pesticider fra den nærliggende mark. Det vil være en fordel at udvide den udyrkede bræmme vest og nord og for søen. Ved besøget var der en del affald i krattet rundt om søerne. Det skal fjernes.

Samlet vurdering

Søen og dens nærmeste omgivelser rummer et rigt plante- og dyreliv og har stor betydning for spredningen i det dyrkede og bebyggede landskab. Områdets biologiske værdi vil dog øges, hvis træ- og buskvegetationen rundt om søen bliver tyndet, så bredvegetationen får bedre betingelser. Desuden bør den udyrkede bræmme nord og vest for søen gøres bredere. Området har stor rekreativ værdi. Søen kan ses af mange mennesker, som dagligt færdes på stierne i området. Desuden er den let tilgængelig og giver mulighed for at studere det vilde plante- og dyreliv på nært hold. Tilgængeligheden kan ligeledes forbedres ved at vedplanterne ryddes på udvalgte steder.

Nr. 25, Lille Værløse

Sø- og moseområde ved Søndersøskolen

Areal

Ca. 3000 m².

Ejendomsforhold

Værløse Kommune.

Matrikler

12 b.

Beliggenhed og adgangsforhold

Området ligger umiddelbart nord for Søndersøskolen. Der er adgang fra skolens område og fra stierne og villavejene i nærheden.

Love og planer

Søen er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Søen ligger i byzone.

Terrænforhold

Sø- og moseområdet ligger i en dyb lavning på et forholdsvis stort uoplejet græsareal, der er omgivet af boldbaner. Vådområdet er næsten helt tilgroet med store træer og tæt krat- og buskvækst. Vandstanden i området varierer med årstiden og nedbørsforholdene, og i fugtige perioder er store dele af lavningen oversvømmet. Der kan dog erkendes to afgrænsede, lavvandede søer: en mindre på ca. 100 m² mod vest og en større på ca. 1000 m² mod øst.

Størstedelen af bredderne omkring søerne går jævnt over i det omgivende, lavtliggende terræn. Dog har den mindste sø forholdsvis stejle bredder mod vest, hvor der er et lavt, faldefærdigt stakit på toppen af skrænten. På skrænterne, der omgiver lavningen, er der spredt træ- og buskvegetation samt uplejet græs og højurter.

Fysiske og tekniske forhold

Området modtager overfladevand fra de nærliggende boldbaner. Bortset fra evt. markdræn kendes ingen rørlagte tilløb eller afløb.

Bundforhold og vandkvalitet

Bunden er dækket af et tykt lag slam og delvis omsatte planterester. Vandkvaliteten skønnes dårlig på grund af de skyggede forhold og den lave vandstand.

Planter

Moseområdet og skrænterne, der omgiver det, rummer et forholdsvis varieret planteliv. Især findes her mange forskellige vedplanter. I søerne er der en tæt bevoksning af vandmosset Flydende Stjerneløv samt Liden Andemad. I den vestlige sø er der desuden en del Vandrøllike, som også vokser på de næsten tørlagte områder i kanten af søen. Der har tidligere været Frøbid og Svømmende Vandaks i søen samt store bestande af Kærmysse. Disse arter er tilsyneladende forsvundet. Området mellem de to søer er meget fugtigt størstedelen af året. Her er tæt pilekrat og rørsump, som er domineret af Skov-Kogleaks. Andre steder i området, hvor der ikke er for stejlt eller for meget trævækst, findes der en del andre sumpplanter som Bredbladet Dunhammer, Lyse-Siv, Star, Gul Iris, Dynd-Padderok, Sværtevæld, Kattehale, Alm. Fredløs og Dusk-Fredløs. Især ved den østlige sø er der en del Tagrør. På de forholdsvis lysåbne arealer sydøst for søerne forekommer en del Lådden Dueurt, Sildig Gyldenris, Pastinak og Lav Ranunkel. Lidt længere fra søerne er der et mere tørt engområde med bl.a. Lugtløs Kamille, Følfod, Dag-Pragtstjerne, Grå-Bynke, Alm. Røllike og Rød-Kløver. På skrænterne ned mod søen er der bl.a. Brombær, Hindbær, Ager-Tidsel og nælder. Den stejle skrænt ved den vestlige sø er bevokset med store el, pil, birk og Bøg samt opvækst af Ahorn. I området forekommer desuden Stilk-Eg, Ask, Slåen, Fugle-Kirsebær, Alm. Hyld, røn samt Hestekastanie. Der er en del væltede træer og nedfaldne grene i området.

Dyr

Den lavere fauna er sparsom. Der er tidligere fundet enkelte eksemplarer af stor vandsalamander samt mange lille vandsalamander og ynglende grønne frøer i søerne. Nu virker området for tilgroet til at være levested for padder. Søen har også haft en stor fiskebestand af regnløjer og karudser på 10-15 cm længde, og der har været grønbenet rørhøne og ynglende blishøns i søerne. Ved besøget var der grågæs i den østlige sø og mange småfugle i

krattet. Selvom søerne er meget tilgroede, skønnes de stadig velegnede til vandfugle. Mange forskellige fugle og andre dyr kan bruge området som fødesøgnings-, hvile- og yngleområde.

Pleje

I januar 1993 blev der oprenset to søer i området: en vestlig sø på ca. 100 m² og en østlig på ca. 1200 m². Begge var næsten helt fyldt med slam og mudder, og vandkvaliteten var meget ringe. Formålet var at forbedre de biologiske forhold, samtidig med at Søndersøskolens elever og andre kunne få mulighed for at opleve naturen på tæt hold. Søerne blev oprenset for slam og mudder ned til fast bund. Der blev etableret en flad bredzoneprofil rundt om hele den østlige sø. Ved den vestlige sø blev sumpvegetationen i søens nordlige ende bevaret, mens der blev etableret en flad bredzoneprofil i den øvrige del af søen, og især mod syd af sikkerhedshensyn. Det oprensede materiale blev lagt et stykke fra søerne.

Det tætte pilekrat bør udtyndes, og der bør fældes en del af de største og mest faldefærdige træer, for at skaffe lys og luft til vandet, og for at forbedre forholdene for bredvegetationen. Det er dog vigtigt at bevare de mange forskellige arter af vedplanter, der især findes i området nord for søerne. På længere sigt kan det blive nødvendigt at oprense søerne, for at forhindre at de gror til og tørlægges. Af hensyn til vandkvaliteten bør væltede træer og nedfaldne grene fjernes fra de vanddækkede områder. Det vil desuden gavne vandkvaliteten på længere sigt, hvis en del af vandplanterne bliver fjernet nogle gange i løbet af sommeren, og nedfaldne blade bliver samlet op om efteråret. Oprensning af søerne kan blive nødvendigt, for at undgå tilgroning. Ved besøget var der en del affald i krattet rundt om søerne. Det skal fjernes.

Samlet vurdering

Området rummer et forholdsvis rigt og varieret plante- og dyreliv. Det har en vigtig beliggenhed for spredningen af planter og dyr mellem de mindre naturområder i nærheden og de mere udstrakte vådområder Præstesø og Søndersø. Området er truet af tilgroning med vedplanter, og det er vigtigt at foretage en del rydninger, for at forbedre den biologiske værdi. Området har stor rekreativ værdi, fordi det kan ses af mange mennesker, som dagligt færdes på stierne i området. Desuden har det oplagt anvendelse til undervisningsformål, fordi det ligger i umiddelbar nærhed af Søndersøskolen. Det vil være en fordel at rydde en del af vedplanterne syd for søen, så der bliver skabt udsyn til de vanddækkede områder fra stien. Det vil desuden forbedre adgangen til søerne fra den mindst stejle side.

Nr. 26, Kirke Værløse

Sø på offentligt grønt område

Areal

1300 m².

Ejendomsforhold

Værløse Kommune.

Matrikler

14 fu.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger tæt ved Kirke Værløsevej, umiddelbart øst for vejen Dalsø Park. Der er adgang til søen fra en befæstet sti, der går syd og øst om søen og forbinder de to veje.

Love og planer

Søen ligger på et areal, som ifølge kommuneplanen (Kommuneplan 1997-2009, Værløse Kommune 1997) er udlagt til rekreativt grønt område. Søen er omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Søen ligger i byzone.

Terrænforhold

Søen ligger i en lavning i terrænet, som skåner svagt ned mod søen. Brinkerne er forholdsvis stejle, undtagen mod sydvest, hvor der er lettest adgang til søen. Søen virker relativt dyb. Den ligger i et lille parkanlæg og er omgivet af græsarealer, som holdes kortklippede mod syd. Langs de øvrige bredder er der spredte høje træer og krat. Søen er delvis lysåben.

Fysiske og tekniske forhold

Søen fungerer som regnvandsbassin. Den modtager regnvand fra Ryget Skovby via et rørlagt tilløb i søens vestlige ende (kote 31,45). Tilløbet træder først i funktion, når vandspejlet i sø nr. 95 har nået kote 33,00. Søens vandspejl er fastsat til kote 32,50. I søens østlige ende er der dykket afløb (kote 31,35), hvorfra vandet ledes videre mod Søndersø.

Bundforhold og vandkvalitet

Bunden indeholder store mængder slam. Vandkvaliteten skønnes mindre god.

Planter

Der er tidligere fundet forskellige arter af Alm. Vandaks i søen, men ved besøgene var den eneste vandplante Stor Andemad, som dækker store dele af vandoverfladen i hele sommerhalvåret. Bredvegetationen har tidligere været sparsom, men nu er der en forholdsvis smal rørskov langs hele bredden. Den består af dunhammer iblandet Tagrør og Lyse-Siv samt enkelte andre sumplanter. Artsvariationen er størst mod syd og nordøst, hvor der er mest lysåbent. På de fugtige områder tættest på søen er der bl.a. Dynd-Padderok, Knæbøjet Rævehale og Lav Ranunkel. De mest lysåbne, oplejede skrænter og det åbne område sydvest for søen er bevokset med græs og højurter som Butbladet Skræppe, Lådden Dueurt, gyldenris og Pastinak. Krattet rundt om søen består af bl.a. tjørn, Bærmispel og Alm. Hæg. Desuden er der spredte birk, pil, Ahorn samt opvækst af elm. Sydvest for søen står et stort asketræ. Øst for søen er der nogle ret høje asketræer, som er rester af en allé. Mod nord, mellem søen og Kirke Værløsevej, er der en forholdsvis nyplantet askebevoksning.

Dyr

Søens betydning for det vilde dyreliv er forholdsvis begrænset på grund af de stejle brinker og de store mængder andemad, som hindrer lystilgang til vandet. Forholdene skønnes forholdsvis gode for padder. Gråænder yngler i søen, og forskellige fugle og andre dyr kan bruge området som fødesøgnings-, hvile- og yngleområde.

Pleje

I vinteren 1984/85 blev størstedelen af bunden oprenset, og det oprensede materiale blev lagt på arealerne ved søen. Et mindre areal i østsiden af søen blev efterladt urørt, for at fremme reetableringen af plante- og dyrelivet. Samtidig blev bredderne udjævnet for at forbedre forholdene for bredvegetationen og for at forebygge ulykker.

Der bør løbende tyndes i uønsket opvækst af træer og buske, for at holde søen forholdsvis lysåben. Søen ser ud til at være under langsom tilgroning, og på et tidspunkt kan det blive nødvendigt at oprense dele af bunden og bredvegetationen. Det er vigtigt at begrænse tilførsel af næringsstoffer, for at forsinke tilgroningen. De udyrkede arealer omkring søen bør ikke

gødskes, og det skal sikres, at der ikke tilføres unødige næringsstoffer eller giftstoffer fra vejarealerne i Ryget Skovby. Af hensyn til vandkvaliteten skal større grene og væltede træer fjernes fra søen. Desuden vil det være en fordel at fjerne nedfaldne blade hvert efterår så langt ud i søen, som det kan lade sig gøre. Både den biologiske og den æstetiske værdi kan forbedres betydeligt, hvis de store mængder Andemad bliver fjernet nogle gange i løbet af sommeren. Det vil også begrænse søens næringsindhold på længere sigt.

Samlet vurdering

Søen har stor rekreativ værdi for beboerne i området og kan desuden ses af forbipasserende på Kirke Værløsevej og Dalsø Park. Søen og dens nærmeste omgivelser har begrænset værdi som levested for det vilde dyre- og planteliv. Men området har stor betydning som spredningsvej mellem naturområder i nærheden, især fordi det ligger mellem flere mindre naturområder og de mere udstrakte vådområder Præstesø og Søndersø. Den nuværende beplantning omkring søen og dens fysiske form er passende. Men de store mængder andemad bør fjernes fra vandoverfladen, for at forbedre den rekreative og biologiske værdi. Det vil være en fordel at begrænse tilførslen af næringsstoffer til søen.

Sø nr. 15 - 23, 25 - 26, 40, 95 - Den Grønne Kile, Værløse Vest

Nr. 27, Søndersø

Søndersø

Areal

144 ha.

Ejendomsforhold

Københavns Kommune.

Matrikler

3 (selve søen) og 1 a (de nærmeste omgivelser hele vejen rundt).

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger centralt i kommunen, omgivet af Flyvestation Værløse, boligområder syd for Kirke Værløsevej, Ballerupvej og arealerne ved Søndersø vandværk. Mod vest ligger den retablerede Præstesø. Hele vejen rundt om søen går der en sti, som har forbindelse til Præstesø og Sandet mod vest og til Dalsø Park og de øvrige boligområder mod nord. Mod øst er der forbindelse til Ballerupvej ved udstillings- og kulturhuset Skovhuset (Ballerupvej 60) og lidt sydligere ved Ballerupvej, hvor der er en parkeringsplads med et toilet. Sydvest for vandværket er der et enkelt sted vej-/stiadgang fra Jonstrupvangvej. Ellers grænser området mod syd og sydvest op til hegnede arealer, der tilhører Københavns Kommune og Flyvestation Værløse.

Tidligere har det ikke været tilladt at bade i søen. Men i sommeren 2000 blev der udpeget to områder ved den nordlige bred, hvor badning forsøgsvis er tilladt mellem 1. juni og 1. oktober

i en treårig periode. Lystsejlad er kun tilladt for medlemmer af Lystfiskerforeningen, Værløse Fiskeklub og enkelte andre, hvis både ligger i en jollehavn i den østlige del af søen.

Historie

Før 1865 var Søndersø betydeligt større og strakte sig et godt stykke længere mod syd end nu. Det skyldes, at der blev foretaget en vandstandssænkning på omkring 2 m i 1865, hvor man forgæves forsøgte at tørlægge søen, for at omdanne den til eng. Herefter blev søen solgt til Københavns Kommune, som skulle bruge den til indvinding af drikkevand. Fra 1893 blev der fortrinsvis indvundet grundvand, og søvandet blev kun anvendt i perioder med spidsbelastning. I 1962 blev der bygget et anlæg til rensning af søvandet, men der er sidst indtaget overfladevand i sommeren 1979. Der indvindes stadig betydelige mængder vand i området, men vandindvindingen foregår nu først og fremmest fra grundvandsboringer i kanten af området. Tidligere havde søen tilløb af mere eller mindre forurenede vand fra Tibberup Å, men nu afhænger vandtilførslen til søen først og fremmest af nedbøren. Desuden pumpes der vand fra den tilgroede Lillesø, som afvander moserne syd for vandværket. Søen og dens historie er bl.a. beskrevet i "Danmarks søer", 3. bind "Søerne i Roskilde Amt, Københavns Kommune og Københavns Amt" (Thorkild Høy og Jørgen Dahl. Strandbergs Forlag, Vedbæk 1995, s. 123-131).

Love og planer

Søen ligger i et område, der er udpeget som biologisk, geologisk og landskabeligt interesseområde og som regionalt friluftsområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. I regionplanen er et mindre område syd for søen udpeget som kulturhistorisk interesseområde. Her findes resterne af Jonstrupborg, en borg fra middelalderen. Søndersø og dens nærmeste omgivelser er udlagt til offentligt rekreativt formål i kommuneplanen (Kommuneplan 1997-2009, Værløse Kommune 1997). En del af området mellem søen og Ballerupvej er omfattet af lokalplan nr. 54 (for Skovhuset ved Søndersø m.v.). Ifølge denne skal områdets skovlignende beplantning sikres, og den offentlige gangsti gennem området skal opretholdes. Søen og dens omgivelser er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper og § 16 om søbeskyttelseslinier. Skovbevoksningen på de offentligt ejede arealer er underlagt fredskovspligt i henhold til skovloven, og det gælder også for enkelte af de private grunde. I "Landskabs- og plejeplan for Søndersø" (Værløse Kommune 1992) beskrives de forskellige landskabstyper og plantesamfund langs søens bredder og der gives detaljerede retningslinier for deres pleje. "Plejeplan for Skovhuset" (Værløse Kommune 1993) uddyber delområde nr. 7 i ovenstående plejeplan med hensyn til Skovhusets nærmeste omgivelser og området mellem huset og Søndersø. Der findes en Søndersøgruppe, som består af repræsentanter for ejere og beboergrupper omkring søen samt interesseorganisationer i området. Gruppens formål er dels at sikre en dialog og videnedveksling om de grønne områder ved Søndersø, dels at sikre en

fortsat opfølgning af intentionerne i plejeplanen. Søen og dens nærmeste omgivelser ligger i landzone.

Terrænforhold

Søndersø er den største sø inden for kommunens grænser. Den er omgivet af forholdsvis stejle træ- og kratbevoksede skrænter mod nord, hvor højdeforskellen mellem skræntfoden og det nuværende normalvandspejl svarer til vandstandssænkningen på ca. 2 m. En del af skrænten er inddraget i private ejendomme. Mod øst er der en forholdsvis bred skovbræmme mellem Søndersø og Ballerupvej. Mod syd er terrænet mere jævnt, og langs den sydlige bred er der store områder med rørskov og ellesump. Der er mange kilder i skrænterne omkring søen. Ved den nordvestlige bred og kanalen til Præstesø, er der en lysning, hvor en del af græsset klippes. Omkring kanalen er der rørskov og pilesump med en rig flora og fauna. Syd for kanalen er området mellem Præstesø og Søndersø bevokset med granskov og pilekrat. Søen er forholdsvis lavvandet. Dens gennemsnitlige dybde er 3,3 m, og bunden skrånede nogenlunde jævnt fra alle sider mod det dybeste punkt på 7,8 m. Selve søen er lysåben, men størstedelen af bredderne er skygget af træer og krat.

Fysiske og tekniske forhold

Søen tilledes regnvand fra den østlige del af Ryget Skovby og fra Dalsø Park bebyggelsen nord for søen. Lidt længere mod vest udmunder en rørledning fra Farum Sø. Ledningen er tidligere brugt til at pumpe vand fra Farum Sø til Søndersø, men den fungerer også som overløb fra sø nr. 26, nord for Dalsø Park. Begge tilløb er forsynet med olieudskillere med sandfang. Ved den nordlige bred tilledes desuden regnvand fra Jomfrubakken og Søndersø Park samt, ved Elmevej, afværgvand fra nogle ejendomme på Kirke Værløsevej. Ved Tibberup Å, lidt vest for Lillesø i søens sydvestlige hjørne, er der et fordelingsbygværk, som kan bruges til enten at lede vandet udenom eller ind i Søndersø. Det sidste sker sjældent. I stedet pumpes der vand fra Lillesø til Søndersø. I den sydvestlige del af søen er der afløb fra søen til Tibberup Å. Her er Søndersø stemmet op. Afløbet, som ofte er tørlagt om sommeren, er tørlagt på en længere strækning under flyvestationens landings- og startbane. Endelig har søen mod nordvest forbindelse med Præstesø (sø nr. 14) via en åben grøft. Herfra kan der også pumpes vand over i Søndersø, men det sker sjældent, efter at Præstesø er blevet reetableret som sø. Københavns Kommune har ret til at opstemme Søndersø til kote 12,85, og det største tilladte udsving i vandstanden er 1,5 m. Det tilstræbes at holde vandspejlet omkring kote 12,40. Søens vandspejlskote ligger i gennemsnit på ca. 12,50 (varierende over året mellem ca. 12,25 og 12,55).

Bundforhold og vandkvalitet

I de år, hvor det er tilladt at bade i søen, kontrolleres badevandskvaliteten i sommerhalvåret. Københavns Amt har i perioden 1989 - 1997 årligt undersøgt søen som et led i

Vandmiljøplanens overvågningsprogram. Fra 1998 undersøges søen kun hvert 3. år. Der er bl.a. blevet målt vandbalance, næringsstofbelastning og årstidsvariationer i plante- og dyreplankton. I 1990 blev søens fiskebestand også undersøgt (Københavns Amt 1990-1997, Miljøserie nr. 7, 27, 43, 50, 57, 63, 68 og 78). Resultaterne varierer fra år til år, men generelt har søen forholdsvis lav sigtedybde (årgennemsnit på omkring 1 m og sommersigtedybde ned til 0,5 m). Den fremstår som næringsstofbelastet i middelsvær grad, på trods af, at vandets fosforindhold er forholdsvis lavt. Det kan måske skyldes, at søens fiskebestand er domineret af skidtfisk, som spiser dyreplanktonet, hvorved planteplankton får overtaget. De fleste år dominerer blågrønalger. Vandudskiftningen i søen er langsom (op til 13 år), og derfor kan søens forholdsvis dårlige tilstand også skyldes, at den er præget af spildevandsudledninger, selvom denne ophørte omkring 1960. Temperaturen varierer kun lidt med dybden, fordi vindpåvirkningen af vandoverfladen giver stor omrøring af vandmasserne. I perioder med stille vejr kan der opstå dårlige iltforhold lige over bunden, og der kan dannes et springlag. Men da det meste af søen er forholdsvis lavvandet, er det kun et begrænset areal af søbunden, som bliver påvirket af de dårlige forhold.

Planter

Søndersø og dens nærmeste omgivelser rummer et rigt og varieret planteliv med flere sjældne arter. I 1967 blev områdets vegetation beskrevet meget grundigt i artiklen "Søndersøens planteverden før og nu" (Mogens Thornberg, Flora og Fauna 73. årg. s. 81-98). Her beskrives de enkelte plantesamfund ved søen. Desuden indeholder artiklen en artsliste, der også medtager endnu ældre oplysninger. Den tæller over 500 arter for Søndersø incl. Præstesø og nogle andre lokaliteter syd og vest for Søndersø. Efter vandstandssænkningen i 1965 blev der udsået udenlandske græsfrø på de tørlagte arealer. Græsfrøene indeholdt frø af forskellige andre planter, og de følgende år spirede en lang række nye arter, således at Søndersø efterhånden fik ry for at være en af landets bedste lokaliteter for indslæbte plantearter. De fleste var dog forsvundet igen ved Thornbergs gennemgang i 1967. I Palle Gravesen: "Foreløbig oversigt over botaniske lokaliteter. 1. Sjælland" (Fredningsstyrelsen 1976) beskrives de forskellige vegetationstyper omkring søen i korte træk, og det skønnes, at en del af de arter, som fandtes på Thornbergs tid, er forsvundet. Området var væsentligt mindre tilgroet dengang, så det var især de lysåbne engsamfund og de lyskrævende arter, som fandtes på skrænterne langs nordbredden, der var forsvundet. I 1984 vurderede Hovedstadsrådet, at lokaliteten var af særlig betydning for plantelivet. ("Søer og moser i hovedstadsregionen", Planlægningsrapport nr. 35). Det skyldtes bl.a. forekomst af den meget sjældne plante Foldfrø. Floralister fra Hovedstadsrådets undersøgelse findes i "Landskabs- og plejeplan for Søndersø" (Værløse Kommune 1992). Som et led i Amtets naturovervågning er området desuden undersøgt i maj-juli 1996 og beskrevet i "Botanisk overvågning 1996" (Naturforvaltning rapport nr. 30, Københavns Amt). Her findes en artsliste med godt 250 arter. Men listen er

ikke umiddelbar sammenlignelig med Thornbergs, fordi den udelader en del almindelige arter og dækker et mindre areal end hans.

Søen angives at være klar nok til, at der vokser undervandsplanter ud til 1,5-2 meters dybde. Langs bredderne er der et kompleks af rørskov, ellesump, pilesump, mose m.v. Rørskoven er af varierende bredde og ret artsfattig. Tagrør dominerer, og desuden forekommer Blågrøn Kogleaks, Strand-Kogleaks, Bredbladet Dunhammer, Smalbladet Dunhammer og en lang række andre arter i mindre antal. Rørskoven er smal eller fraværende langs nordbredden og har større udbredelse mod vest- og østenderne af søen. Ved sydbredden går den mange steder hurtigt over i ellesump, og inden for rørskoven er der flere steder starsump med bl.a. Kær-Star og Stiv Star. Ved sydbredden er der desuden mindre øer med skovbundsflora. Syd og sydvest for søen findes de fleste af de tidligere udsåede og indslæbte arter på et område med gamle fældningsbassiner, som ikke længere bruges, og som nu er næsten permanent tørlagte. Skovpartierne mod øst indeholder en artsrig, almindelig østdansk skovbundsflora med arter som Hvid Anemone, Gul Anemone, Hulrodet Lærkespore, Liden Lærkespore, Alm. Bjørneklo, Druemunke og Desmerurt. På nordsiden af søen er der varieret krat med mange forskellige arter og frodig, varieret underskov. Enkelte steder vokser Skælrod og mod vest Plettet Arum og få eksemplarer af den meget sjældne Foldfrø. Ved vestbredden er der desuden elleskov, slåenkrat, Mirabel, tjørn m.v. Nogle steder forekommer Kæmpe-Bjørneklo.

Dyr

Søens størrelse og den store variation i landskabsformer og vegetation giver gode muligheder for et varieret dyreliv. I "Søer og moser i Hovedstadsregionen" (Hovedstadsrådet 1984) vurderes søen som særlig betydningsfuld for dyrelivet. I forbindelse med Københavns Amts overvågning i henhold til Vandmiljøplanen blev søens fiskebestand undersøgt af Fiskeribiologisk Laboratorium i 1990. Der blev fundet aborre, gedde, brasen, hork, karusse, rudskalle, sandart, skalle, smelt, spejlkarpe og ål. Af disse er gedde, spejlkarpe, sandart og ål udsat flere gange. Fiskebestanden er domineret af skidtfisk som brasen, skaller og små aborrer. Men der findes også store gedder og en fin bestand af sandart. I tidligere tider, bl.a. i 1920'erne, har der været opfisket skidtfisk om vinteren, for at regulere søens fiskebestand. Søen og dens nærmeste omgivelser rummer et rigt fugleliv, både af ynglende fugle, trækfugle og overvintrende fugle. I plejeplanen ("Landskabs- og plejeplan for Sønderø", Værløse Kommune 1992) findes en oversigt over fuglearter, som er registreret af Dansk Ornitologisk Forening i perioden 1987-1991. Der findes en del uforstyrrede områder langs bredden, og der er derfor også gode betingelser for mange forskellige pattedyr. Ifølge plejeplanen findes bl.a. ræv, hare og egern.

Pleje

Området plejes i overensstemmelse med plejeplanen, som har til formål at fastholde og udvikle områdets værdier såvel biologisk som landskabeligt. Det bør forsøges at genskabe nogle af de tidligere lysåbne plantesamfund nord og nordvest for søen ved at tynde i vedplanterne på udvalgte steder. Desuden bør der ryddes en del omkring fældningsbassinerne ved vandværket, for at fremme resterne af den indslæbte flora. Landskabeligt vil søen få større sammenhæng med Præstesø, hvis der bliver foretaget omfattende rydninger i det skovbevoksede område mellem de to søer. Eventuelt kan der etableres græsning. Det er vigtigt at bekæmpe Kæmpe-Bjørneklo alle steder, hvor den forekommer.

Samlet vurdering

Søndersø og dens omgivelser har stor biologisk værdi. Det er et værdifuldt naturområde, som rummer et rigt planteliv med mange forskellige plantesamfund og flere sjældne arter samt et rigt fugleliv og mange fisk. Søen og dens nærmeste omgivelser opleves som et sammenhængende og varieret landskab, og selve søen er landskabeligt smuk. Den kan opleves på afstand fra lysninger på skrænterne nord og vest for søen og fra stien, som især langs den nordlige og sydøstlige bred går tæt på vandet flere steder. Området har stor rekreativ værdi, både for kommunens beboere og for folk, som kommer langvejs fra.

Sø nr. 27 - Søndersø, Værløse

Stisystem

Nr. 95, Kirke Værløse

Regnvandssø på offentligt grønt område

Areal

1300 m².

Ejendomsforhold

Værløse Kommune.

Matrikler

14 fu.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger syd for Kirke Værløsevej, bag en bakke umiddelbart vest for vejen Dalsø Park. Den ligger i kanten af en mark, hvor et levende hegn adskiller den fra Dalsø Park bebyggelsen. Der er adgang til søen fra vejen, langs det levende hegn eller over et smalt stykke dyrket mark.

Historie

Søen er anlagt i 1998 som regnvandsbassin for det nye boligområde Ryget Skovby. Tidligere var her en lavning i en dyrket mark.

Love og planer

Søen ligger på et areal, som ifølge kommuneplanen (Kommuneplan 1997-2009, Værløse Kommune 1997) er udlagt til rekreativt grønt område. Søen er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Søen ligger i byzone.

Terrænforhold

Søen ligger i en svag lavning i terrænet, og der er jævn overgang mellem søen og omgivelserne. Vandstanden afhænger af nedbørsforholdene, men søen er lavvandet. Søen er omgivet af en udyrket bræmme, hvis bredde varierer med vandstanden. Området er omgivet af dyrket mark, undtagen mod syd, hvor en træ- og buskbevoksning fungerer som levende hegn mod Dalsø Park bebyggelsen. Søen er lysåben.

Fysiske og tekniske forhold

Søen er anlagt med det formål at fungere som regnvandsbassin for regnvand fra Ryget Skovby. Den modtager tilløb i den nordøstlige ende i kote 31,38, indtil vandspejlet når kote 33,00. Herefter ledes vandet direkte fra regnvandsledningen til sø nr. 26. Der er ikke afløb fra søen.

Bundforhold og vandkvalitet

Bunden er leret og indeholder endnu kun lidt organisk materiale. Vandkvaliteten afhænger af vandstanden, men skønnes forholdsvis god.

Planter

Ved besøget var der endnu ingen vandplanter i søen. Langs det meste af bredden var der en forholdsvis smal bevoksning af Dunhammer. På de lavtliggende arealer forekom desuden arter som Knæbøjet Rævehale, Kær-Dueurt, Kær-Guldkarse, Tigger-Ranunkel og Lav Ranunkel. Den udyrkede bræmme længere fra søen blev tilsået med en græs- og urtevegetation, da søen blev anlagt. Her findes bl.a. Farve-Gåseurt, Gul Okseøjje, Gærde-Valmue, Cikorie og en dyrket variant af Alm. Kællingetand. Forholdsvis tæt på søen er der plantet grupper af Rød-El og pil.

Dyr

Ved besøgene blev der set enkelte vandinsekter og anden lavere fauna. De fysiske forhold er ideelle for padder, som vil have gode levevilkår i søen, hvis vandkvaliteten er tilstrækkelig god. Forskellige fugle og mindre pattedyr kan bruge området som fødesøgning-, raste og måske ynglested.

Pleje

Søen bør forblive lysåben. Det skal derfor sikres, at de plantede træer ikke kommer til at overskygge bredderne, og der skal løbende ryddes i uønsket opvækst af træer og buske. Det vil være en fordel at øge bredden af den udyrkede bræmme mod vest og nord, samt undlade at dyrke arealet mellem søen og vejen Dalsø Park. Det vil øge områdets naturværdi og bidrage til at sikre, at søen ikke tilføres næringstoffer og pesticider fra de omgivende landbrugsarealer.

Det bør ligeledes sikres, at der ikke tilføres giftstoffer eller unødige næringsstoffer fra vejarealerne i Ryget Skovby.

Samlet vurdering

Søen og dens nærmeste omgivelser har betydning som spredningsvej mellem de mindre naturområder i nærheden og de mere udstrakte vådområder Præstesø og Søndersø. Hvis der kan opretholdes en tilfredsstillende vandkvalitet, vil området med tiden udvikle sig til et værdifuldt levested for det vilde plante- og dyreliv. Det vil være en fordel at udvide den udyrkede bræmme omkring søen. Søen kan ses fra Kirke Værløsevej, men den rekreative værdi kan forbedres betydeligt, hvis adgangen til søen bliver forbedret. Det kan f.eks. ske ved, at der bliver anlagt en sti mellem vejen Dalsø Park og søen.

